

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Emília Purdešová

Aktivizujúce metódy pri vyučovaní finančnej gramotnosti na hodinách matematiky

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Emília Purdešová

Kontakt na autora: Základná škola s materskou školou Zborov, Školská 478
emilia.purdesova@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Aktivizujúce metódy pri vyučovaní finančnej gramotnosti na
hodinách matematiky

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
VII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Klačeková Andrea

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Peniaze, príjmy, výdavky, rodinný rozpočet, výdavky nevyhnutné a ostatné výdavky, finančná rezerva, finančné inštitúcie, vklad, istina, veriteľ, pôžička, úver, úroková miera, úrok, dlh, dlžník.

Anotácia

Práca sa zaoberá problematikou vyučovania finančnej gramotnosti na hodinách matematiky v 7. ročníku v tematickom celku Percentá. Je určená vyučujúcim pre prácu v triedach so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia , alebo v triedach so žiakmi zo špecifickými poruchami vzdelávania. V bloku štyroch vyučovacích hodín je formou pracovných listov aplikované učivo o percentách tak, aby výstupom bolo čo najlepšie zvládnutie pojmov istina, úrok, úroková miera a aby žiak bol schopný identifikovať svoje vlastné potreby vo vzťahu k týmto finančným témam.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI.....	7
1.1 Kontext a rámec.....	7
1.2 Špecifikácia cieľovej skupiny.....	7
1.3 Hlavný cieľ a čiastkové ciele OPS	8
2 FINANČNÉ VZDELÁVANIE NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE	9
2.1 Finančné vzdelávanie a finančná gramotnosť.....	9
3 FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ V KONTEXTE FINANČNÉHO VZDELÁVANIA ŽIAKOV SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO – VZDELÁVACÍMI PROBLÉMAMI.....	11
3.1 Opis vyučovacích hodín so zameraním na aktivizujúce metódy pri vyučovaní finančnej gramotnosti na hodinách matematiky.....	12
3.2.1 Prvá vyučovacia hodina - Peniaze a percentá	15
3.2.2 Druhá vyučovacia hodina - Vyššie príjmy ako výdaje.....	20
3.2.3 Tretia vyučovacia hodina - Keď príjmy nestačia.....	23
3.2.4 Štvrtá vyučovacia hodina - Ak si požičiaš, musíš vrátiť.....	26
3.3 Overené prínosy z osvedčenej pedagogickej skúsenosti	28
ZÁVER	30
Zoznam bibliografických zdrojov	31

ÚVOD

Učenie nie je len automatické podávanie informácií žiakom k danej téme. Je to predovšetkým aktívne zapojenie žiakov do činnosti. Aby bolo vyučovanie aktívne, musia sa doň aktívne zapájať nielen učitelia, ale predovšetkým žiaci.

Oblasť finančnej gramotnosti sa v posledných rokoch dostáva výrazne do popredia predovšetkým v školskej matematike. Má nielen veľký ekonomický, ale aj sociálny význam. Jej nedostatočná úroveň je celosvetovým problémom. Štátny vzdelávací program je postavený tak, aby žiaci získali schopnosť používať matematiku vo svojom budúcom živote. Úzke prepojenie matematiky s reálnym životom je dôvodom, prečo sa do vzdelávania dostáva stále viac problematika finančného vzdelávania. Národný program finančnej gramotnosti je vypracovaný v súlade s cieľmi stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti. Tieto základné dokumenty rozpracovali vyučujúci do školských vzdelávacích programov a denne ich naplňajú podľa tematických výchovno – vzdelávacích plánov pre jednotlivé predmety i ročníky.

Veľa plánov - veľa celkových i čiastkových kompetencií. No napriek týmto opatreniam sa denne stretávame s príkladmi, keď jednotlivci zlyhávajú a ocitajú sa v začarovanom kruhu, z ktorého sa nemôžu sami bez pomoci iných vymámiť. Ak takýmto jedincom neposkytne nikto pomoc, dostávajú sa na okraj našej spoločnosti ako bezdomovci, ľudia bez akýchkoľvek pravidelných príjmov a ich návrat k normálnemu životu je vo väčšine prípadov takmer nemožný.

Niekde na začiatku tohto začarovaného kruhu je vzdelanie. Vzdelanie významne formuje život človeka vo svete peňazí od jeho uplatnenia na trhu práce až po uspokojovanie jeho životných potrieb. Naše demokratické školstvo kladie na školský systém okrem iného aj tieto požiadavky:

- zvyšovanie kvality vzdelávania,
- spravodlivá distribúcia medzi všetkých, podľa ich možností a schopností.

Ak chápeme spravodlivosť aj ako rovnosť šancí, ukazuje sa táto požiadavka splniteľná iba čiastočne. Ak máme na zreteli vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, u týchto žiakov je už štartovacia dráha iná ako u žiakov bežnej populácie. Tu treba vidieť začiatky problémov, ktoré končia negatívnymi následkami finančnej neskúsenosti. Ekonomickí experti často zdôrazňujú, že každý človek by sa mal čo najskôr naučiť plánovať svoje financie. Aj keď je ich menej, ako by mohlo byť, neznamená to, že sa s nimi nedá naučiť pracovať. Deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia chýba úspešný štart do tejto oblasti. Ich rodinné prostredie vo väčšine prípadov nevytvára ani len základné pravidlá pre fungovanie rodinných financií. Príjmy týchto rodín sú vytvárané predovšetkým sociálnymi dávkami, alebo veľmi nízkymi príjmami, čo ich posúva pod hranicu chudoby. Tiež ide často o ľudí s veľmi nízkym vzdelaním.

V súčasnej dobe sa stretávame aj s opačným problémom. Sú rodiny, v ktorých je hospodárenie s peniazmi postavené tak, že jednotlivci, predovšetkým deti, dostanú čo chcú, bez ohľadu na to, či to potrebujú alebo nie. Ak v takýchto rodinách dôjde k nepredvídaným okolnostiam, jej členovia sa často nevedia vysporiadať s novou situáciou. Aj deti z takýchto rodín sú často v dospelosti potenciálne ohrozenou skupinou vo finančnej oblasti.

V svojej OPS opisujem súhrn svojich pedagogických skúsenosti a pracovného postupu pri práci so žiakmi so špecifickými poruchami učenia a žiakmi z menej podnetného prostredia v oblasti finančnej gramotnosti.

Súčasťou práce sú osobné, v praxi overené poznatky, pomocou ktorých by mali žiaci porozumieť základným finančným produktom a vzťahom medzi nimi. Na modeli fiktívneho rodinného rozpočtu sa žiaci učili vytvárať vyrovnaný rozpočet rodiny plánovať výdavky.

V rozpočte vyčleňovali zodpovedajúcu časť financií na jednotlivé oblasti výdavkov. Tu sa javí veľmi naliehavá potreba usmerňovať žiakov, aby pochopili, že nemôžu uspokojovať svoju túžbu po získavaní rôznych predmetov za každú cenu. Žiakov som viedla k pochopeniu, že nestačí len vlastniť peniaze, ale je potrebné naučiť sa s nimi zaobchádzať. Cieľom bolo vytváranie krátkodobej a dlhodobej finančnej rezervy, čo je základom zodpovedného správania pri finančných rozhodnutiach.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

„Ak si požičiaš, musíš vrátiť!“

Učenie matematiky je aktívny proces, počas ktorého žiaci získavajú schopnosť používať matematiku vo svojom budúcom živote. Matematika má rozvíjať u žiakov logické a kritické myslenie, schopnosť argumentovať, komunikovať a spolupracovať jednotlivo i v skupinách pri riešení problému. (ŠVP Matematika ISCED 2)

Väčšina činností vo vyučovaní sleduje splnenie určitého vzdelávacieho cieľa, ktorý si vyučujúci stanoví. Pokiaľ sa ciele majú čo najlepšie vyplniť, je potrebné stanoviť si vhodné vyučovacie metódy a organizačné formy. Ich výber musí byť primeraný veku i schopnostiam žiakov. Vo veľkej miere vychádzajú zo skúseností učiteľa, z jeho poznania žiakov i poznania schopností žiakov zvládnuť základné úlohy. Učenie má lepší výsledok, ak je motivované túžbou byť úspešný. Ak pracujeme so skupinou žiakov, pre ktorých je táto práca určená, je dôležité, aby sme nepostupovali príliš rýchlo. Zložitejšie úlohy je potrebné rozdeliť do niekoľkých krokov a každý z nich prebrať samostatne. Pravdepodobnosť úspechu sa výrazne zvýši, ak sú jednotlivé kroky zadane tak, že učiteľ i žiak vie, kedy sú skončené.

1.1 Kontext a rámec

Cieľom rozvoja finančnej gramotnosti by nemalo byť iba získavanie poznatkov, ale hlavne ich praktické využitie v situáciách, s ktorými sa človek stretáva v každodennom živote. Aby žiaci takéto zručnosti získali, je dôležitá osoba učiteľa, ktorý ich bude poskytovať. Záujem žiakov musí byť podporený atraktívnou formou podania ekonomických poznatkov. Hlavným cieľom mojej OPS je poskytnúť učiteľom matematiky metodický materiál vo forme pracovných listov pre skupinovú prácu žiakov formou kooperatívneho vyučovania.

Východiská

Využitie OPS si vyžaduje od žiakov ovládať základné pojmy o percentách: základ, percentová časť, počet percent. Žiak má poznať a funkčne využívať spôsoby kvantitatívneho vyjadrenia časť – celok. Pri výpočtoch má vedieť pracovať s kalkulačkou.

1.2 Špecifikácia cieľovej skupiny

OPS „Ak si požičiaš, musíš vrátiť!“ je určená pre:

Kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ

Podkategória pedagogických zamestnancov: učiteľ matematiky pre nižšie sekundárne vzdelávanie v 5. – 9. ročníku základnej školy

Vzdelávacia oblasť: matematika a práca s informáciami

Škola, ročník: základná škola, 7. ročník – žiaci so špecifickými problémami učenia

Vyučovaci predmet: Matematika

Tematický celok: Percentá

Téma: Istina, úrok, úroková miera

1.3 Hlavný cieľ a čiastkové ciele OPS

Hlavným cieľom osvedčenej pedagogickej skúsenosti je poukázať na možnosti využitia inovatívnych metód vo vyučovaní s cieľom rozvíjať tvorivé schopnosti žiakov, ich tvorivé myslenie a schopnosť riešiť problémy.

Čiastkové ciele

- zvýšiť vhodnými metódami samostatnosť a aktivitu žiakov pri riešení úloh,
- zdôvodniť nutnosť finančného vzdelávania ako postupu, ktorý jednotlivcovi umožňuje lepšie sa orientovať vo finančných produktoch,
- uplatniť získané poznatky v problematike zabezpečenia životných potrieb,
- umožniť žiakom, aby získavali nové vedomosti špirálovite, prostredníctvom riešenia úloh,
- používať rôzne spôsoby reprezentácie matematického obsahu.

2 FINANČNÉ VZDELÁVANIE NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Národná stratégia finančného vzdelávania označuje za žiaduce, aby občania, ako spotrebitelia svoju úlohu na finančnom trhu chápali aktívne, či už znalosťou svojich spotrebiteľských práv, či prístupom k využívaniu produktov a služieb. Cieľom je, aby sa občania rozhodovali efektívne – k tomu však vedľa úplných, správnych, transparentných a porovnateľných informácií potrebujú aj adekvátnu úroveň finančnej gramotnosti.

2.1 Finančné vzdelávanie a finančná gramotnosť

Tak ako sa učíme od základov čítať, písať, počítat', či zdokonaľovať v rôznych zručnostiach, tak sa musíme zdokonaľovať aj v rozumnom hospodárení s vlastnými peniazmi.

Finančné vzdelávanie je postup, ktorý jednotlivcovi umožňuje lepšie sa orientovať vo finančných produktoch. Je zároveň východiskom pre budovanie finančnej gramotnosti. Je prínosom pre jednotlivca aj pre spoločnosť.

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať získané poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov. Dosahujeme ju prostredníctvom vzdelávania vo finančnej oblasti. Nie je absolútnym stavom. Podlieha neustálemu vývoju, ktorý je podmienený premennými ako vek, rodina, kultúra či miesto bydliska.

Jej zložkami sú:

- peňažná gramotnosť, ktorá predstavuje kompetencie na spravovanie hotovostných a bezhotovostných peňazí a transakcií s nimi,
- cenová gramotnosť, ktorá predstavuje kompetencie na porozumenie cenovým mechanizmom,
- rozpočtová gramotnosť, ktorá predstavuje kompetencie na spravovanie osobného alebo rodinného rozpočtu, finančných aktív a finančných záväzkov..

S finančnou gramotnosťou sa spája aj gramotnosť:

- numerická, ktorá využíva matematický aparát pri riešení numerických úloh vo vzťahu k financiám,
- informačná, ktorej cieľom je vyhľadávať, používať a vyhodnocovať informácie v prospech jednotlivcov,
- právna, ktorej cieľom je orientácia v právnom systéme, v prehľade o právach, povinnostiach a tiež možnostiach, kam sa obrátiť v prípade potreby.

Finančná gramotnosť vo veľkej miere umožňuje ľuďom spracovať informácie o peniazoch a zužitkovať ich v praxi. Mnohí ľudia sú schopní peniaze zarábať, ale často ich utrácajú a následne aj strácajú v dôsledku nízkej finančnej gramotnosti. Bez nej je prežitie ohrozené bez ohľadu na to, či je človek chudobný alebo bohatý. Finančná negramotnosť môže z bohatých ľudí ľahko urobiť chudobných a z chudobných ešte chudobnejších, ktorí sa tak dostávajú na okraj spoločnosti. Čím sme finančne vzdelanejší, tým ľahšie rozpoznáme situácie, ktoré nám môžu priniesť výhodu, ale aj tie, ktoré nás môžu ohroziť.

Na dosiahnutie základnej úrovne finančnej gramotnosti človek nepotrebuje žiadne zložité vzorce finančnej matematiky. Postačí ovládať základné matematické operácie: sčítanie, odčítanie, násobenie, delenie a počítanie s percentami. Je však nutné vedieť tieto vedomosti správne aplikovať a tiež správne interpretovať v praxi.

Hlavným cieľom finančného vzdelávania na základnej škole je:

- uvedomiť si význam práce a hodnotu peňazí,
- pochopiť, že nestačí len vlastniť peniaze, je potrebné vedieť ako s nimi narábať,
- porozumieť základným finančným produktom, ktoré ovplyvňujú náš každodenný život,
- poznať a funkčne využívať kvantitatívne vyjadrenie celok – časť,
- orientovať sa v základných pojmoch finančného prostredia (istina – úrok – úroková miera),
- uvedomiť si spojitosť vo vzťahu: celok - základ - istina
časť daného celku – percentová časť – úrok
počet percent – úroková miera,
- vidieť výhody uložených peňazí a nevýhody požičaných peňazí.

Špecifické ciele:

a/ kognitívne

- nadviazať na vedomosti o peniazoch, ktoré doteraz žiaci získali,
- vnímať rozdiel medzi fungovaním jednotlivca a rodiny vo vzťahu k financiám,
- vysvetliť, prečo sporenie prispieva k finančnej prosperite,
- vymenovať riziká, ktorým je vystavený jedinec, ak si požičiava peniaze.

b/ psychomotorické

- stanoviť si a kontrolovať krátkodobé, strednodobé a dlhodobé finančné ciele,
- získavať postupne schopnosť orientovať sa vo finančných inštitúciách,
- aplikovať základné postupy pre nadobudnutie matematických zručností v tejto oblasti,
- orientovať žiakov na spájanie vedomostí zo sveta peňazí s ich využitím v každodennom živote.

c/ afektívne

- vnímať peniaze ako prostriedok k uspokojovaniu potrieb človeka,
- učiť sa prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutie,
- posilňovať výchovu k zodpovednému správaniu, ohľaduplnosti, etickému rozhodovaniu.

3 FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ V KONTEXTE FINANČNÉHO VZDELÁVANIA ŽIAKOV SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO – VZDELÁVACÍMI POTREBAMI

Potreba finančného vzdelávania sa javí ako veľmi naliehavá u žiakov, ktorí nie sú z rôznych príčin úspešní v školskom vzdelávaní. Ide hlavne o stále narastajúcu skupinu žiakov so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami. K ním môžeme priradiť aj žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, či žiakov pochádzajúcich z marginalizovaných skupín obyvateľstva. Všetci spadajú do skupiny populácie ohrozenej finančným vylúčením. Jedným z riešení čo najviac eliminovať nedostatky v tejto oblasti vzdelávania, je vytváranie inkluzívneho školského prostredia. Je to však veľmi náročný a v podstate rozporuplný proces.

Školský zákon z roku 2008 zaviedol systém dvojúrovňového kurikula v podobe Štátneho vzdelávacieho programu na národnej úrovni a Školského vzdelávacieho programu na miestnej školskej úrovni. Tu vznikol priestor, aby v rámci Národného štandardu si mohla škola pripraviť vlastný vzdelávací program pre rozdielne skupiny žiakov. Školskou politikou sú školy tlačené k tomu, aby dosahovali čo najlepšie merateľné ukazovatele, ktoré sú na národnej úrovni aj vyhodnocované. Aby nebola škola negatívne hodnotená na základe týchto meraní, neposunie žiakov do 9. ročníka. Nie je to však výsledok len tohto hodnotenia. Aj napriek upraveným plánom a individuálnemu prístupu hlavne skupina žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia nie je schopná zvládnuť rozsah učiva vo vyšších ročníkoch ZŠ. Tu je začiatok priepasti, ktorá sa vytvára pri vzdelávaní na školách, kde je veľký počet takýchto žiakov. Je to jeden z pohľadov na nedostatočné vzdelávanie tejto skupiny žiakov. Ten druhý pohľad je dostupnosť učebných materiálov pre túto skupinu žiakov. Žiaci zo špeciálnych škôl majú učebnice i pracovné listy na jednotlivé predmety v každom ročníku. My pracujeme podľa učebníc pre bežné triedy. Texty, ktoré sa v týchto učebniciach nachádzajú sú takmer nepoužiteľné pre žiakov s veľmi slabými čitateľskými schopnosťami.

Počas svojej dlhoročnej pedagogickej práce som postupne vytvárala vlastné návrhy metodických postupov na jednotlivé tematické celky alebo témy. Finančnú gramotnosť som postupne rozvíjala v jednotlivých ročníkoch podľa tematických celkov. V 5. ročníku v celku Počtové operácie s prirodzenými číslami som pracovala v trojhodinovom bloku Peniaze a nákupy. V 6. ročníku som rozšírila tematický celok Počtové operácie s desatinnými číslami o projekt na tému Nakupuj výhodne.

Tento okruh žiaci zvládali pomerne dobre. Ukázalo sa, že táto problematika im je blízka, lebo sami sú v tejto oblasti aktívni. V 7. ročníku v tematickom celku Zlomky som veľkú pozornosť venovala vyjadreniu príjmov a výdajov v rodinnom rozpočte pomocou zlomkov, ako častí z celku. Žiaci siedmeho ročníka sa stretávajú v matematike po prvýkrát s pojmom percento. Intuitívne ho poznajú z bežného života najmä pri nakupovaní v obchodoch, kde sa zľavy tovarov udávajú v percentách. Obsahový štandard tejto kapitoly tvoria témy a pojmy ako jednoduché úrokovanie, riešenie slovných úloh a podnetových úloh. Výkonový štandard stanovuje, čo má žiak vedieť po prebratí tematického celku. Ide hlavne o tieto zručnosti : vedieť vypočítať úrok z danej istiny za určité obdobie pri danej úrokovej miere, vykonávať jednoduché úrokovanie, vypočítať hľadanú istinu, vedieť riešiť primerané slovné úlohy a podnetové úlohy z oblasti bankovníctva a finančníctva, v ktorých sa vyskytujú ako podnet štatistické dáta.

Veľmi vd'ačným prostriedkom vzdelávania v matematike je Interaktívna prezentácia v MS PowerPoint 2007. Je program z balíka Microsoft Office, ktorý slúži na prezentačné

účely. Je veľmi vhodným hypertextovým prepojením, kde môže žiak získať spätnú väzbu a hodnotenie svojej práce. Preto som ho využila aj pri svojej práci.

3.1 Opis vyučovacích hodín so zameraním na aktivizujúce metódy pri vyučovaní finančnej gramotnosti na hodinách matematiky

V tejto kapitole opisujem priebeh vyučovacích hodín pre vyučovanie matematiky v 7. ročníku. Skĺbila som organizačné formy a vyučovacie metódy tak, aby vzdelávanie v tomto tematickom celku bolo komplexné, s využitím aplikačných súvislosti pri riešení problémov v logickom celku.

Pre tematický celok Percentá je v tematickom pláne matematiky podľa Školského vzdelávacieho programu vyčlenených 22. hodín. Z nich, v bežnej triede pre tému úrok, úroková miera sú vyčlenené dve vyučovacie hodiny:

1. hodina – Jednoduché úrokovanie.
2. hodina – Riešenie slovných úloh a podnetových úloh.

Pre žiakov tejto triedy som z dôvodu závažnosti témy rozšírila počet hodín o dve vyučovacie hodiny. Témy som upravila podľa očakávaní určených Národným štandardom finančnej gramotnosti tak, aby zahrnuli všetky potrebné kompetencie a aby žiaci získali ucelený prehľad o pojmoch: istina, úrok, úroková miera.

Obsah tém však predpokladá, že žiaci už disponujú určitými poznatkami z tejto oblasti. Pre žiakov s poruchami učenia to však platí iba čiastočne. Na našej škole pochádzajú títo žiaci prevažne zo sociálne znevýhodneného prostredia, z prostredia rodín v hmotnej núdzi. Vo väčšine prípadov pochádzajú z rómskej komunity. Finančné prostredie je obmedzené iba na peniaze a nakupovanie. O rodinných rozpočtoch nevedia nič, pretože svoje rozpočty neplánujú a výdavky rodiny nekontrolujú. Viac však vedia o požíčianí, lebo s týmto pojmom majú negatívnu skúsenosť prostredníctvom svojich rodín.

Veľkou prekážkou je aj rozsah učiva, ktoré títo žiaci dokážu aplikovať pri riešení praktických úloh. Prekážkou je veľmi slabá čitateľská gramotnosť. Texty úloh musia byť jasne formulované s využitím pojmov, ktoré žiaci poznajú. V tejto etape prípravy je veľmi dôležité zvážiť rozsah činností, ktoré žiaci dokážu zvládnuť počas vyučovacej hodiny. Z vlastnej skúsenosti viem, že niekedy menej je viac.

Pre svoju prácu som si zvolila *kooperatívne vyučovanie*, kde žiaci triedy pracovali v štvorčlenných skupinách vytvorených na základe dobrovoľnosti. Každý člen skupiny sa musel individuálne podieľať na riešení jasne stanovených úloh. Aby bola kooperácia úspešná, musí spĺňať tieto podmienky:

- 1. Pozitívna vzájomná závislosť** - ktorej cieľom je, aby sa na riešení úloh podieľali všetci členovia tímu. Úspešnosť skupiny závisí od toho, ako je úspešný každý jej člen.
- 2. Individuálna zodpovednosť** – zabezpečuje, že každý člen skupiny je zodpovedný za svoju prácu, jeho výsledok je kontrolovaný a hodnotený ostatnými členmi skupiny.
- 3. Formovanie sociálnych zručností** - učí žiakov byť vedúcim i nechať sa viesť. Žiaci sa počas práce učia argumentovať, načúvať spolužiakom, písať si poznámky. Pri riešení úloh si vzájomne pomáhajú a komunikujú.
- 4. Skupinová spolupráca** - zabezpečuje, že žiaci v skupinách sa naučia lepšie vtedy, ak môžu spoločne pracovať na rovnakej úlohe. Takéto zoskupovanie pri činnosti napomáha pri stimulácii v kognitívnych, psychologických a sociálnych situáciách.

5. Zdokonaľovanie interpersonálnych a komunikatívnych zručností – nastoľuje pred žiakov nové požiadavky: musia sa navzájom adaptovať na tempo práce, zdokonaľovať sa v neverbálnej komunikácii, aby sa pri práci navzájom nerušili.

Práca žiakov v rámci skupiny bola diferencovaná - každý člen skupiny riešil inú časť skupinovej úlohy.

S prípravou na realizáciu bloku týchto vyučovacích hodín som oblasť finančnej gramotnosti posilnila aj v spolupráci s vyučujúcou slovenského jazyka a literatúry a vyučujúcou občianskej výchovy. Dohodli sme sa na spoločnom postupe pri vytváraní modelového rodinného rozpočtu, ktorý som potom využívala na prvej vyučovacej hodine. V rámci zdokonaľovania čitateľskej gramotnosti, keď títo žiaci na hodinách literárnej výchovy čítajú rôzne texty, vyučujúca zaradila medzi texty aj rozprávku o troch grošoch. Jej obsah nerozoberali, bol súčasťou motivačného rozhovoru prvej vyučovacej hodiny. Pri plánovaní vyučovacích hodín som pre závažnosť témy žiakov nezavádzala zložitými textami. Aktivity popisované v tejto práci umožnili žiakom riešiť základné typové úlohy na jednoduché úrokovanie. Tento základný rozsah by mal zvládnuť každý žiak, aby nebol finančne negramotný. Dbala som, aby činnosti na vyučovacej hodine na seba plynulo nadväzovali a nerozptyľovali žiakov. Každá aktivita bola rozdelená na tri časti:

Evokácia – prvá časť hodiny, ktorou som uviedla tému vyučovacej hodiny, zdôvodnila jej význam a motivovala žiakov k aktívnej práci jednotlivo i v skupine. V tejto časti si mali žiaci spomenúť na všetko, čo si pamätajú o novej téme (evokovať – vybaviť v pamäti). Išlo o oživenie poznatkov súvisiacich s novým učivom. Táto, hoci krátka časť vzbudzuje záujem žiakov o učenie, aktivizuje ich a tým uľahčuje pochopenie nového učiva.

Uvedomenie – v tejto fáze vyučovacej hodiny žiaci získavali nové informácie, ktoré následne využívali pri plnení úloh vyplývajúcich z pracovných listov. Nové pojmy potom dávali do súvislostí s pojmami o percentách. Aby som predišla situácií, že žiak prečíta celý text a neporozumie mu, niektoré texty som pripravila na interaktívnu tabuľu a spoločne sme ich čítali.

Reflexia – Táto záverečná časť hodiny bola kľúčovou časťou a venovala som jej veľkú pozornosť. Žiaci už pomerne dobre počítali úlohy s percentami, preto som pri vytváraní záverov kládla dôraz na uvedomenie si toho čo sa naučili a čo už predtým vedeli. Zámerom bolo osvojenie si vzťahu medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.

V priebehu vyučovacej hodiny si každý nový výraz žiaci zapísali do zošita. Veľkým problémom pre týchto žiakov bolo zapamätať si nové pojmy. Preto od prvej vyučovacej hodiny sme si zaviedli slovník základných pojmov. Pojmy sme dopňali postupne na prvý pracovný list tak, ako sa objavovali v priebehu vyučovacej hodiny. Táto činnosť bola pre žiakov zaujímavá. Definície pojmov si vytvárali sami tak, že ku každému pojmu mali tri odlišné protichodné možnosti a mali si vybrať tú správnu možnosť. V závete poslednej hodiny si slovník pojmov nalepili do zošita.

Pri príprave vyučovacích hodín okrem pedagogických skúseností je veľmi dôležité, aby vyučujúci bol vyzbrojený kľúčovými schopnosťami na prácu s deťmi so špecifickými poruchami učenia a pozornosti. Pre prácu v tejto triede bolo mojou prvoradou úlohou oboznámiť sa, aké poruchy učenia a pozornosti majú jednotliví žiaci. Do tejto triedy sa dostali z bežných tried na základe pedagogicko – psychologického vyšetrenia. Prevládali

u nich pocity neúspechu a zlyhania. Mojou prvou úlohou na začiatku každej vyučovacej hodiny bolo povzbudiť narušené sebavedomie a sebadôveru žiakov. Pri plánovaní som musela prispôbiť ciele potrebám týchto žiakov. Popri hlavnom celi – získať a rozširovať si vedomosti bolo potrebné plniť aj ďalšie ciele - budovať sebaúctu žiaka, učiť ho porovnávať svoje vlastné výkony nie výkony s ostatnými spolužiakmi. Veľmi dôležitá je spolupráca so špeciálnym pedagógom. Veľký dôraz som kládla na verbálny prejav, ktorý som musela prispôbovať úrovni žiakov. Používala som jednoznačné krátke a výstižne formulácie. Títo žiaci majú veľmi rozptýlenú pozornosť a nedokážu sledovať zložité inštrukcie. Motivácia a úsilie žiaka sa dá podporiť pravidelnou spätnou väzbou. Ak má žiak pocit, že niečo dokázal, má chuť pokračovať v ďalšej práci.

Žiaci tejto triedy sa vzdelávajú podľa skupinového výchovno – vzdelávacieho programu.

Plán obsahuje :

- východiskové fakty,
- podmienky na optimálny priebeh vyučovania,
- aktivity, ktoré smerujú od aktuálneho stavu k náprave.

V numerickej oblasti matematiky sa u žiakov neprejavujú veľké nedostatky. Pri slovných úlohách, ktoré tvorili aj základ mojej práce bolo potrebné dodržiavať správny metodický postup. Jeho predpokladom je:

- pochopenie významu matematického pojmu- ak žiak nerozumie, nepočíta,
- pochopenie čítaného textu,
- prenesenie textu do matematickej roviny,
- uskutočnenie počtovej operácie,
- prevedenie numerického výpočtu do roviny jazykovej.

U týchto žiakov je často potrebné tolerovať aj niektoré netradičné postupy riešenia. Niekedy sú náhodne, ale často sa v nich objavuje aj zaujímavý pohľad na riešenie problému.

Pri preverovaní vedomostí dávam na previerku príklady z jedného tematického okruhu. Pri numerických príkladoch používajú žiaci korekčné tabuľky s násobilkou alebo vzorcami. Pri slovných úlohách využívajú kalkulačku.

Krátke päťminútové práce nemajú význam pre týchto žiakov. Ak je na prácu žiaka vyvíjaný časový nátlak, prejavujú sa uňho príznaky stresu až odmietania práce.

Veľkú pozornosť treba venovať hodnoteniu žiakov. Správne a spravodlivé hodnotenie môže žiaka posunúť dopredu, nesprávne hodnotenie je demotivujúce. Pri ústnom hodnotení žiaka treba hodnotiť aj vynaložené úsilie.

Mojím cieľom na týchto vyučovacích hodinách bolo nielen vzdelávať, ale aj dať možnosť žiakom zažiť úspech. Pri každej príležitosti som pochválila prácu v skupine i prácu jednotlivca.

3.2.1 Prvá vyučovacia hodina - Peniaze a percentá

Tabuľka 1 Návrh metodiky

Téma	
Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami Predmet: Matematika Ročník: 7 Trieda: Žiaci so špecifickými poruchami učenia Tematický celok: Percentá Téma: Peniaze a percentá Prierezová téma: OSR – rozvíjať osobné a sociálne zručnosti a etické predpoklady potrebné pre život Medzipredmetové vzťahy: INF– práca s interaktívnou tabuľou; Občianska výchova – funkcia rodiny, SJL – rozvoj čitateľskej gramotnosti	
Ciele	Vstup
kognitívne <ul style="list-style-type: none">• zapamätať si algoritmus počítania percentovej časti ako úroku v danej téme afektívne <ul style="list-style-type: none">• uvedomiť si potrebu vytvárania finančnej rezervy z rodinného rozpočtu psychomotorické <ul style="list-style-type: none">• výpočtom vyjadriť finančnú rezervu ako percentovú časť	<ul style="list-style-type: none">• rozlišuje a vie vypočítať základ, počet percent a percentovú časť,• ovláda početové operácie s prirodzenými a desatinnými číslami,• vie pracovať s kalkulačkou,• vie pracovať s digitálnymi technológiami (interaktívnou tabuľou)
Kompetencie	
Celková kompetencia: Zváženie vplyvu peňazí na zachovanie trvalých životných hodnôt. Stanovenie životných priorít na zabezpečenie životných potrieb.	
Čiastkové kompetencie: <ul style="list-style-type: none">• vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí• pochopiť fungovanie jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti• osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne	
Metódy a formy	Pomôcky a prostriedky
Metódy - motivačný rozhovor - riadený rozhovor - kooperatívne učenie Formy - samostatná práca s pracovným listom - skupinová práca	- interaktívna tabuľa - dataprojektor - počítač pre učiteľa - interaktívna prezentácia v programe MS PowerPoint 2007 - pracovné listy

Prameň: vlastné spracovanie

Poznámky k metodike

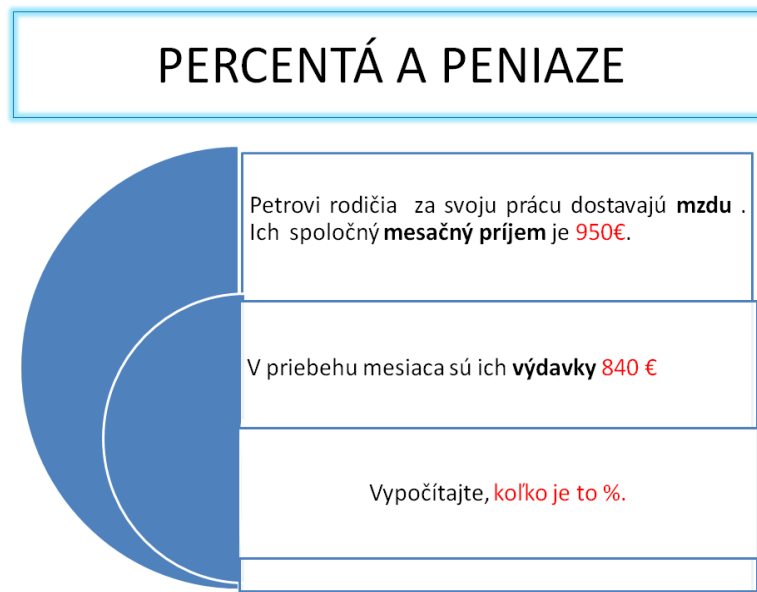
Členenie vyučovacej hodiny:

Evokácia – 5 minút

- Rozdelila som žiakov do 4 – členných skupín podľa ich vlastného výberu. Žiaci vopred vedeli, že sa budeme zaoberať veľmi dôležitou témou, preto sa do skupín rozdelili už počas prestávky a upravili si aj školské lavice tak, aby mohli svoje výsledky prezentovať pri interaktívnej tabuli. Každá skupina si vopred vybrala jedného žiaka, ktorý ich bude zastupovať. Pomenovali sme ho finančný poradca. Každá **skupina** predstavovala jednu **rodinu** a pre jednoduchosť vyhodnocovania práce, každú skupinu som odlišila farebne. Triedu teda tvorila rodina Červených, Žltých, Zelených a Modrých. Výsledky svojej rodiny potom zapisovali na interaktívnu tabuľu do svojho farebne vyznačeného riadku.

Uvedomenie – 30 minút

- Na interaktívnej tabuli bol napísaný text témy prvej vyučovacej hodiny a úvodný text na zopakovanie základných pojmov o %. Žiakov som vyzvala, aby si tému hodiny zapísali do zošita. Kontrolnou otázkou som sa ich opýtala, ktorými pojmi sa budeme na dnešnej hodine zaoberať. Riešením tejto úlohy som poverila finančného poradcu rodiny Žltej. Ten prečítal text úlohy a dal žiakom pokyn, aby samostatne vypracovali úlohu do svojich zošitov. Pri práci používali kalkulačku.

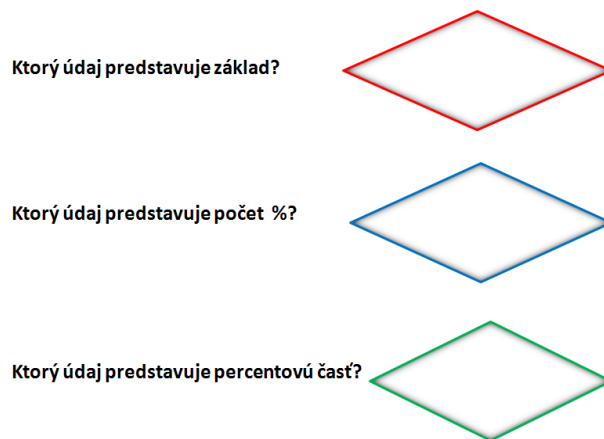
Obrázok 1 Úvodná snímka: Téma vyučovacej hodiny

Prameň: vlastný návrh

- Keďže toto učivo bolo precvičované na minulých hodinách, žiaci nemali problém s jeho riešením. Po vyriešení úlohy museli odpovedať na otázku: Ktoré pojmy predstavujú základ, percentovú časť a počet %?

Bola to príprava na určenie vzťahu: základ – istina
percentová časť – úrok
počet % - úroková miera.

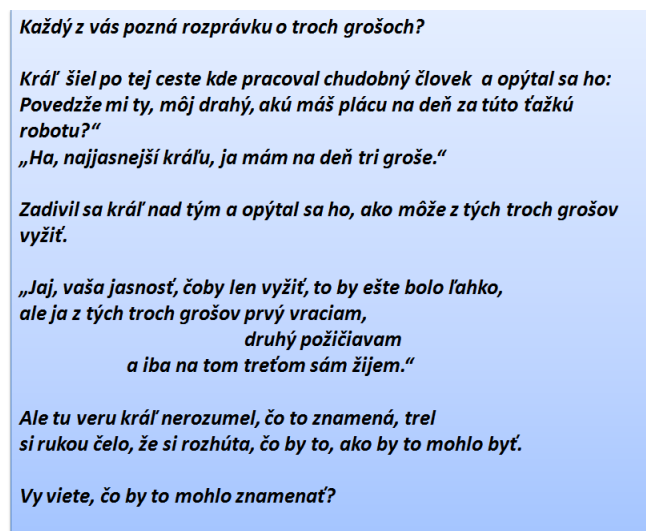
- Finančný poradca rodiny Žltej zapísal na interaktívnej tabuli odpovede na otázky. Odpovedala postupne každá skupiny podľa svojho farebného označenia.

Obrázok 2 Snímka: Základné pojmy o percentách

Prameň: vlastný návrh

- Organizátorom ďalšej časti hodiny bol finančný poradca rodiny Modrej. Dal pokyn žiakom, aby si pozorne prečítali text na interaktívnej tabuli (obr. 2) tak, aby mohli odpovedať na jeho otázky.

Obrázok 3 Snímka: Motivačný text pre žiakov

Prameň: Výber textu zo Slovenských ľudových rozprávok

Svojim spolužiakom potom položil tieto otázky:

- Komu musel vrátiť prvý z troch grošov?
- Komu musel požičať druhý groš?
- Ako musel hospodáriť, keď mu zostal iba jeden groš?

Záver z odpovedí si žiaci zapísali do zošita: Svoje financie musíme spravovať tak, aby sme boli schopní platiť svoje dlhy, zabezpečovať svoje životné potreby a šetriť na nepredvídané udalosti. Ak na nich nebudeme pamätať, budeme si musieť peniaze požičať. A tu platí jednoduchá rovnica: **Ak si požičiaš, musíš vrátiť!**

Rozdala som do každej skupiny farebne rozlíšené úlohy z pracovného listu. Každý člen skupiny rozdelil príjmy a výdavky svojej rodiny a vypočítal, akú finančnú rezervu si jeho rodina vytvorila za jeden mesiac. Poradca spočítal všetky ušetrené peniaze v skupine, spolu vypočítali 3% z tejto sumy.

Pracovný list k úlohe „Peniaze a percentá“ môže mať takúto podobu:

U – 1 Pozorne prečítaj text úlohy a údaje zapíš do tabuľky príjmov a výdavkov.

V rodine Veselých pracujú obidvaja rodičia. Otec Peter má *čistý mesačný príjem* 850€. Jeho manželka Eva dostáva za svoju prácu mzdu 580€. Okrem toho dostávajú rodinné prídavky na syna Martina vo výške 24€. V tomto mesiaci ich výdavky boli nasledovné: za nájom zaplatili 145€; výdavky na energie boli 184€; na stravu si rezervovali 350€; na jarné oblečenie plánovali minúť sumu 220€ ; na lieky pre Martina, ktorý má alergiu minuli za tento mesiac 24€; plánovali návštevu divadla v hodnote 40€; náklady na prevádzku auta nemali byť vyššie ako 70€; poplatky za televíziu, rozhlas a telefón boli 85€; na neočakávané výdavky sa rozhodli vyčleniť 50€. Podarilo sa rodine Veselých ušetriť finančné prostriedky aby si mohli plánovať letnú dovolenku?

PRÍJMY		VÝDAVKY	
		Nájom za byt	
		Náklady na auto	
		Plyn, vodu a elektrinu	
		Lieky	
		Strava	
		Oblečenie	
		Kultúra	
		Telefón, rozhlas a televíziu	
		Nepredvídané udalosti	
PRÍJMY CELKOM		VÝYDAJE CELKOM	
RODINE VESELÝCH SA PODARILO UŠETRIŤ			

Pokyny k práci: *pri vyplňovaní tabuľky pracuj sústredene, aby si sa nepomýlil. Pozorne rozdeľ finančné prostriedky na príjmy a výdaje. Vypočítaj akú finančnú rezervu si vytvorila rodina Veselých.*

U – 2 Ak si úlohu vypočítal svoj výsledok odovzdaj vášmu finančnému poradcovi. Potom spolu vypočítajte, akú sumu si odložila rodina za 4 mesiace.

Tu si zapíš výsledok:

U – 3 Rodina Veselých sa rozhodla, že ušetrené peniaze si nenechajú. Dovolenku plánujú až na budúci rok, preto uložili peniaze do banky, ktorá im zato sľúbila pripísať sumu 3%.

- Koľko € pripísala banka rodine Veselých?

- Aká bola celková suma, ktorú si rodina zobrala na dovolenku?

- Vyplatilo sa rodine uložiť peniaze do banky?

- Čo nepríjemne by sa mohlo stať, keby si peniaze nechali doma?

Kým finančný poradca zapíše údaje na interaktívnu tabuľku, ty si počítaj ďalšie úlohy.

U - 4 Vypočítaj a zapíš výsledky do tabuľky:

ZÁKLAD	PERCENTOVÁ ČASŤ	POČET %
348 €		35%
	20€	4%
1500€	300€	

Postup riešenia si zapíš pod tabuľku.

U - 5 Teraz si zapíš nové pojmy, s ktorými si sa dnes oboznámil na hodine.

Výsledky zapísal každý poradca za svoju skupinu do svojho farebne odlíšeného riadku tabuľky, ktorá bola na interaktívnej tabuli (obr. 4).

Koľko sa nám podarilo ušetriť

Koľko € ušetrila rodina	Koľko € jej ponúkla banka	Koľko € rodina získala	Ktorá rodina bola najúspešnejšia
ISTINA	ÚROKOVÁ MIERA	ÚROK	

Obrázok 4 Snímka: Koľko sa nám podarili ušetriť

Prameň: vlastný návrh

Reflexia – 10 minút

- V závere hodiny som zaviedla podľa údajov v tabuľke základné pojmy finančnej matematiky a zadala som žiakom domácu úlohu:

1. Vyhľadajte v tlači alebo na internete aspoň 4 inštitúcie, kde sa dajú ukladať peniaze.

2. Vyberte správne odpovede a zapíšte ich do slovníka základných pojmov: mzda, majetok, úrok, úroková miera, banka, bankomat, rozpočet .

3.2.2 Druhá vyučovacia hodina - Vyššie príjmy ako výdaje

Tabuľka 2 Návrh metodiky

Téma	
<p>Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami Predmet: Matematika Ročník: 7 Trieda: Žiaci so špecifickými poruchami učenia Tematický celok: Percentá Téma: Vyššie príjmy ako údaje Prierezová téma: OSR – rozvíjať osobné a sociálne zručnosti smerujúcich k upevňovaniu kladných morálnych a vôľových vlastností Medzipredmetové vzťahy: INF– práca s interaktívnou tabuľou;</p>	
Ciele	Vstup
<p>kognitívne</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapamätať si algoritmus počítania úroku, úrokovej miery a istiny <p>afektívne</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvedomiť si potrebu vytvárania finančnej rezervy z rodinného rozpočtu <p>psychomotorické</p> <ul style="list-style-type: none"> • podieľať sa na práci v skupine • vypočítať všetky tri úlohy na výpočet istiny, úrokovej miery a úroku 	<ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje a vie vypočítať úrok, úrokovú mieru, istinu • ovláda počtové operácie s prirodzenými a desatinnými číslami • vie pracovať s kalkulačkou
Kompetencie	
<p>Celková kompetencia: Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.</p>	
<p>Čiastkové kompetencie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikovať príjmy a výdaje s cieľom vytvárať finančnú rezervu - uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom narábaní s financiami - prijímať finančné rozhodnutie s cieľom zabezpečenia rodiny v rôznych životných situáciách 	
Metódy a formy	Pomôcky a prostriedky
<p>Metódy</p> <ul style="list-style-type: none"> - riadený rozhovor - kooperatívne učenie <p>Formy</p> <ul style="list-style-type: none"> - samostatná práca s pracovným listom - skupinová práca 	<ul style="list-style-type: none"> - interaktívna tabuľa - dataprojektor - počítač pre učiteľa - interaktívna prezentácia v programe MS PowerPoint 2007 - pracovné listy

Prameň: vlastné spracovanie

Poznámky k metodike

Členenie vyučovacej hodiny:

Evokácia – 10 minút

- Finančný poradca každej skupiny prečítal zo slovníka pojmov možnosť, ktorú si jeho skupina vybrala pre daný pojem. Aby boli žiaci pozorní, slová zo slovníka sa objavili na interaktívnej tabuli a boli rozlíšené farebne pre každú skupinu. Poradca každej skupiny vysvetlil pojem označený svojou farbou.

Obrázok 5 Snímka: Zo slovníka finančných pojmov

Prameň: vlastný návrh

- Druhú časť domácej úlohy som kontrolovala tak, že každá skupina prečítala názvy finančných inštitúcií ktoré vyhľadali prevažne z letákov a z tlače. Povedali sme si, kde sa niektoré inštitúcie nachádzajú v našom okresnom meste.

Uvedomenie – 25 minút

- Žiakom som rozdala pracovné listy s návodom, ako ich majú vyplniť. Ich úlohou bolo vypočítať istinu, úrok a úrokovú mieru. Každý žiak danej skupiny mal iné údaje, preto žiaci museli pracovať samostatne. K prvej úlohe mali k dispozícii podrobný manuál, kde museli najprv doplniť údaje a potom úlohu vypočítať. V tejto fáze hodiny išlo aj o kontrolu pochopenie základných pojmov. Ďalšie úlohy už žiaci počítali samostatne. Mohli sa však v skupine poradiť. Na oživenie hodiny som vyhlásila súťaž skupín. Žiaci v skupine si viac pomáhali a navzájom si svoje výpočty kontrolovali podľa úvodného modulu. Pracovný list k úlohe „Vyššie príjmy ako výdaje“

U – 1: Peter sa rozhodol že peniaze, ktoré dostal na Vianoce neminie, ale uloží si ich na vkladnú knižku, aby si neskôr mohol kúpiť lepší bicykel. Našetril si 200 €. Spolu s otcom si vybrali banku na námestí, lebo tá poskytovala najväčší 5% úrok . Koľko € si vyberie z banky 31. decembra?

Vklad do banky - istina	_____ €
Úroková miera	_____ %
Úrok	_____ €

Základ je 100% =
 1% =
 5% =

a to je úrok

A teraz počítaj?

Na začiatku mal Peter _____ €
Banka mu dala úrok _____ €

Teraz má Peter spolu _____ €

Koľko teda dostal Peter, ak si do banky uložil 200 € ?

- Svoje výsledky odovzdali finančnému poradcovi, ktorý ich zapísal do tabuliek na interaktívnej tabuli (obr 6, obr. 7). Pri vypisovaní údajov musel byť poradca pozorný, lebo z každej tabuľky mal vybrať len jeden z údajov. Jednotlivé riadky boli znovu farebne odlíšené. Túto voľbu som zvolila preto, aby sa dal ľahšie vytvoriť záver z tejto vyučovacej hodiny.

Dobrý úrok – dobrá voľba				
VKLAD	100 €	100€	100 €	100 €
ÚROKOVÁ MIERA	2%	3%	4 %	5%
ÚROK				
KONEČNÁ SUMA				

Obrázok 6 Snímka: Zapíš výsledky svojej skupiny

Prameň: vlastný návrh

Dobrý úrok – dobrá voľba				
VKLAD	50 €	100€	150 €	200 €
ÚROKOVÁ MIERA	2%	2%	2 %	2%
ÚROK				
KONEČNÁ SUMA				

Obrázok 7 Snímka: Zapíš úlohy svojej skupiny

Prameň: vlastný návrh

Reflexia – 10 minút

V závere hodiny finančný poradca rodiny Červených vyzval žiakov, aby odpovedali na otázku: Kedy nám banka dá za uložené peniaze väčšiu finančnú hotovosť? Ako túto hotovosť nazývame?

- Záver si žiaci na pokyn finančného poradcu zapísali do zošita: *Výška úroku, ktorý nám banka dá, ak si u nej vložíme finančnú hotovosť – istinu, závisí od výšky istiny a od úrokovej miery, ktorú banka poskytuje. Úroková miera banky sa často mení. Každá banka má inú úrokovú mieru.*

Za domácu úlohu si žiaci mali sami doplniť slovník základných pojmov o pojmy, s ktorými sa už mohli stretnúť a tým si ich aj pamätať: príjmy, výdavky, vklad, vkladná knižka.

3.2.3 Tretia vyučovacia hodina - Keď príjmy nestačia

Tabuľka 3 Návrh metodiky

Téma	
Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami Predmet: Matematika Ročník: 7 Trieda: Žiaci so špecifickými poruchami učenia Tematický celok: Percentá Téma: Keď príjmy nestačia Prierezová téma: OSR – pomáhať každému žiakovi hľadať vlastnú cestu k životnej spokojnosti Medzipredmetové vzťahy: INF– práca s interaktívnou tabuľou;	
Ciele	Vstup
kognitívne <ul style="list-style-type: none">• zapamätať si algoritmus počítania úroku, úrokovej miery a istiny afektívne <ul style="list-style-type: none">• upevňovať potrebu k zodpovednej spotrebe finančných produktov psychomotorické <ul style="list-style-type: none">• podieľať sa na práci v skupine• vypočítať všetky tri úlohy na výpočet istiny, úrokovej miery a úroku pri pôžičkách	<ul style="list-style-type: none">• rozlišuje a vie vypočítať úrok, úrokovú mieru, istinu• ovláda počtové operácie s prirodzenými a desatinnými číslami• vie pracovať s kalkulačkou
Kompetencie	
Celková kompetencia: Udržanie výhodnosti, požíčkovanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu	
Čiastkové kompetencie: <ul style="list-style-type: none">- zhodnotiť situáciu, kedy si človek požičiava- opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením	
Metódy a formy	Pomôcky a prostriedky
Metódy <ul style="list-style-type: none">- riadený rozhovor- kooperatívne učenie	<ul style="list-style-type: none">- interaktívna tabuľa,- dataprojektor- počítač pre učiteľa

Formy - samostatná práca v skupine s pracovným listom	- interaktívna prezentácia v programe MS PowerPoint 2007 - pracovné listy
--	--

Prameň: vlastné spracovanie

Poznámky k metodike

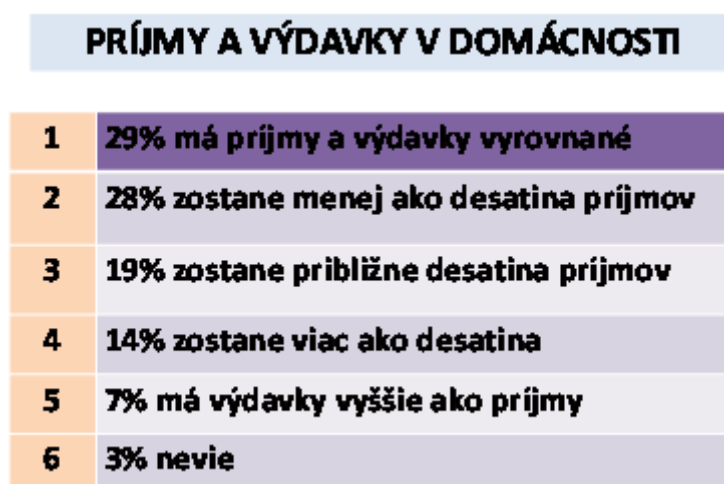
Členenie vyučovacej hodiny:

Evokácia – 10 minút

- Žiaci znovu pracovali v pôvodných skupinách. Zadala som im úlohu, aby si pozorne prečítali text na interaktívnej tabuli. V skupinách sa mali poradiť a odpovedať na otázky:

V ktorej skupine by ste sa nechceli nachádzať?

Ktorá skupina je na tom najlepšie?

Obrázok 8 Snímka: Kde by si sa nechcel ocitnúť

Prameň: vlastný návrh

Uvedomenie – 25 minút

- Každéj skupine som rozdala lístočky s údajmi, načo si ľudia chcú požičovať peniaze. Žiaci dostali pokyn, aby usporiadali lístočky podľa dôležitosti. Finanční poradcovia potom prečítali výsledok usporiadania. Ostatní žiaci mali posúdiť správnosť rozdelenia.

Pojmy pre skupinu:

Červených: auto, vzdelanie, chladnička, vianočné darčeky, byt, liečenie

Modrých: lieky pre očka, motorka, dovolenka, televízor, lyže, pračka

Zelených: školské potreby, dovolenka pri mori, narodeninová oslava, okuliare, zariadenie do kuchyne, zábava

Žltých: cesta okolo sveta, kúpele pre rodičov, oblečenie, posteľ, plastové okná, jazykový pobyt v zahraničí

V tejto fáze treba dať dostatočný priestor na zdôvodnenie svojho výberu.

Žiakom som rozdala pracovné listy a pre každú skupinu hodnotiacu tabuľku. Zadala som im úlohu, aby si texty pozorne prečítali a aby samostatne riešili svoje zadania. Finančný poradca zapísal výsledky do tabuľky. Jeho úlohou bolo nájsť skupinu, ktorá mala tie isté výsledky. Tým si zároveň kontrolovali správnosť svojich výsledkov. Aj táto činnosť mala súťaživý charakter, preto prvú skupinu, ktorá išla hľadať svojho dvojníka a mala výsledky správne som ohodnotila.

Reflexia – 10 minút

- V závere hodiny som so žiakmi diskutovala o nasledujúcich otázkach:

Poznáte niekoho, kto si zobral pôžičku a nedokáže ju splácať?

Vedeli by ste mu poradiť, kde sa má obrátiť o pomoc?

Myslíte si, že vo vašom okolí má veľa ľudí pôžičky?

Viete posúdiť, kto by si nemal zobrať pôžičku?

Túto otázku som doplnila aj obrázkom na interaktívnej tabuli.

Obrázok 9 Snímka: Kde by si sa nechcel ocitnúť

Prameň: vlastný návrh

- Zadanie domácej úlohy:
 1. Vyhľadaj čo najviac letákov, inzerátov v tlači alebo opíš reklamy takých inštitúcií, ktoré ponúkajú pôžičky.
 2. Zapíš do slovníka pojmov, čo znamenajú výrazy: pôžička, dlžník, splátkový kalendár, ručiteľ.

Na troch vyučovacích hodinách mali žiaci dostatok priestoru, aby zvládli algoritmus výpočtu istiny, úrokovej miery a úroku. Vytvorenie stabilných skupín bolo v tomto prípade dobrou voľbou. Ich farebné rozlíšenie umožnilo vyhodnocovať výsledky každej skupiny. Aj súťaživé prvky boli prínosom pre zvýšenie aktivity v práci skupín.

Záver celého bloku tvorila posledná vyučovacia hodina, ktorá sa niesla v duchu úvodného zámeru: **Ak si požičiaš, musíš vrátiť!**

Na tejto vyučovacej hodine už žiaci pracovali v dvojiciach. Každá dvojica mala k dispozícii 6 letákov alebo inzerátov z tlače. Ich úlohou bolo posúdiť, ktorá inštitúcia im môže v prípade núdze poskytnúť čo najvýhodnejšiu pôžičku.

3.2.4 Štvrtá vyučovacia hodina - Ak si požičiaš, musíš vrátiť

Tabuľka 4 Návrh metodiky

Téma	
<p>Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami Predmet: Matematika Ročník: 7 Trieda: Žiaci so špecifickými poruchami učenia Tematický celok: Percentá Téma: Ak si požičiaš, musíš vrátiť Prierezová téma: OSR – pochopiť rebríček životných potrieb Mediálna výchova - prijímať, analyzovať a hodnotiť širokú škálu mediálnych obsahov. Medzipredmetové vzťahy: INF– práca s interaktívnou tabuľkou;</p>	
Ciele	Vstup
<p>kognitívne</p> <ul style="list-style-type: none"> Využívať algoritmus počítania úroku, úrokovej miery a istiny <p>afektívne</p> <ul style="list-style-type: none"> upevňovať potrebu k zodpovednej spotrebe finančných produktov <p>psychomotorické</p> <ul style="list-style-type: none"> vedieť vyhľadať v médiách rôzne údaje a správne ich využívať pre svoje potreby 	<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje a vie vypočítať úrok, úrokovú mieru, istinu ovláda početné operácie s prirodzenými a desatinnými číslami vie pracovať s kalkulačkou
Kompetencie	
<p>Celková kompetencia: Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu</p>	
<p>Čiastkové kompetencie:</p> <ul style="list-style-type: none"> zhodnotiť situáciu, kedy si človek požičiava opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením 	
Metódy a formy	Pomôcky a prostriedky
<p>Metódy</p> <ul style="list-style-type: none"> riadený rozhovor reproduktívna metóda <p>Formy</p> <ul style="list-style-type: none"> práca v dvojiciach 	<ul style="list-style-type: none"> interaktívna tabuľa datapojektor počítač pre učiteľa interaktívna prezentácia v programe MS PowerPoint 2007 inzeráty z tlače, letáky

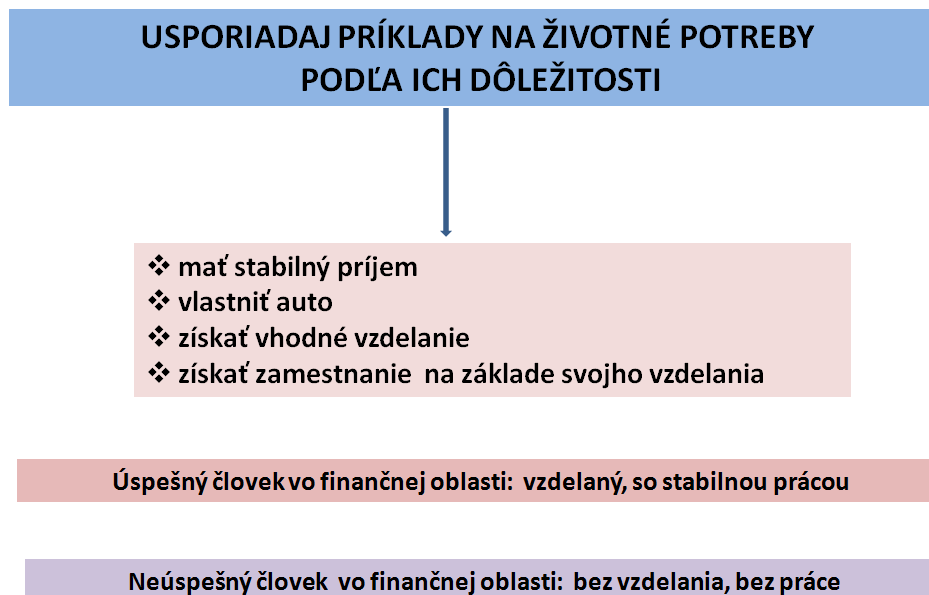
Prameň: vlastné spracovanie

Poznámky k metodike

Členenie vyučovacej hodiny:

Evokácia – 10 minút

- Žiakom som dala pokyn, aby si pozorne prečítali text na interaktívnej tabuli tak, aby mohli odpovedať na položené otázky.

Obrázok 10 Snímka: Životné potreby

Prameň: vlastný návrh

- Metódou riadeného rozhovoru sme postupne vytvárali rebríček životných potrieb podľa ich dôležitosti.

Otázky pre žiakov:

- 1. Ktorú zo životných potrieb by ste dali na prvé miesto a prečo?**
- 2. Ktorá zo životných potrieb je najmenej dôležitá?**

Žiakov som viedla k pochopeniu vzťahu: štúdium – vzdelanie – práca – spokojný život.

Uvedomenie – 20 minút

- Na môj pokyn si žiaci pripravili reklamné výstrižky z tlače a časopisov a letáky s ponukami poskytovania pôžičiek. Každá dvojica mala vypočítať zo 4. letákov úrok a celkovú sumu, ktorú musí dlžník vrátiť, ak si požičia v danej inštitúcii 500€. Na základe riešení mali žiaci zostaviť poradie výhodnosti pri poskytovaní pôžičky. O svojich zisteniach informovali spolužiakov.

V tejto časti vyučovacej hodiny bolo potrebné sledovať prácu dvojíc a upozorňovať ich na správny výber finančnej inštitúcie podľa úrokovej miery, keďže každá dvojica mala viac druhov letákov a reklamných ponúk s odlišnými úrokovými sadzbami.

Reflexia – 15 minút

Posledná časť vyučovacej hodiny prebiehala formou besedy. So žiakmi som posudzovala výhodné a nevýhodné pôžičky. Vysvetlila som im, prečo finančné inštitúcie požičiavajú peniaze. Poukázala som na rozdiel medzi bankovými a nebankovými inštitúciami. Žiaci mali rozhodnúť, ktoré postupy pri vymáhaní dlhov sú legálne a ktoré sú nelegálne a aké dôsledky má nesplácanie dlhu. Vrátili sme sa k slovníku pojmov, do ktorého si žiaci dopísali význam pojmov: on-line kalkulačka, exekúcia, zmluva, záložňa. Za domácu úlohu mali žiaci prepísať slovník pojmov a zoradiť jednotlivé pojmy podľa abecedy.

3.3 Overené prínosy z osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Práca učiteľa na škole, kde je prevaha žiakov z rómskej komunity je veľmi náročná. Vyžaduje si veľa námahy pri príprave na vyučovacie hodiny. Klasické učebnice nie sú vhodným zdrojom pre prácu s týmito žiakmi. Výhodiskom je príprava takých učebných postupov, ktoré som sa pokúsila prezentovať v tejto práci.

Hodnotenie žiakov

Na konci každej vyučovacej hodiny som hodnotila aktivitu každej skupiny i jej členov. Súťaživé momenty som ohodnotila v rámci žiakov danej skupiny. Aj napriek zloženiu žiakov tejto triedy, bola na vyučovaní dobrá pracovná atmosféra. Žiaci sa viac snažili, keďže boli hodnotení aj zvnútra skupiny. Na dobrej úrovni zvládli algoritmus riešenia základu, počtu percent a percentovej časti, preto pri riešení týchto úloh sa neprejavili väčšie nedostatky v matematickej zručnosti. Hodnotiace tabuľky na konci každej vyučovacej hodiny usmerňovali žiakov v rámci reflexie k utriedeniu získaných poznatkov. Slovník základných pojmov bol významným prvkom pri ukončení práce v tomto tematickom celku.

Hodnotenie učiteľa

Na poslednej vyučovacej hodine som venovala väčšiu pozornosť celkového hodnoteniu z hľadiska spolupráce a aktivity. Vyzdvihla som dobrú disciplínu žiakov na vyučovaní. Vyučovacie hodiny prebiehali v dobrej atmosfére, čo ocenili aj samotní žiaci. Aj keď príprava na tento blok vyučovacích hodín bola náročnejšia výsledok ukázal pokrok vo vzdelávaní finančnej gramotnosti u skupiny týchto žiakov. V ďalších ročníkoch bude treba postupne rozšíriť tento okruh aj o riešenie úloh za rôzne úrokovacie obdobie či vplyv daní na veľkosť úroku. Aj naďalej bude potrebné rozvíjať medzipredmetové vzťahy medzi matematikou a informatikou. Tu je priestor na prácu s on-line kalkulačkami i na správne orientované získavanie potrebných informácií.

Postup na rozvoj finančnej gramotnosti na úrovni školy

Finančné vzdelávanie a rozvíjanie finančnej gramotnosti žiakov je dlhodobý kontinuálny proces a nie je ho možné ohraničiť ani v čase, či priestore. Tým prvým priestorom by mala byť rodina. U skupiny žiakov so špecifickými poruchami učenia je málo pravdepodobné, že žiaci budú môcť získané poznatky a zručnosti precvičovať a aplikovať v rodinnom prostredí. Preto je nevyhnutné posilniť tento proces vzdelávania v školskom prostredí. Na školách by mali pracovať koordinátori finančnej gramotnosti, ktorí by mali usmerňovať prácu učiteľov v tejto oblasti.

Na úrovni školy by sa okrem získavania kompetencií vo vyučovacích predmetoch mohli uskutočňovať aj ďalšie aktivity, ktoré by posilnili túto oblasť vzdelávania. Škola môže zapájať žiakov do finančného života rôznymi mimoškolskými aktivitami:

- zber odpadových surovín,
- šetrné zaobchádzanie so školskými pomôckami,
- preventívne opatrenie proti vandalizmu a poškodzovaniu cudzieho majetku,
- šetrenie energií,
- spolupráca s finančnými inštitúciami,
- účasť na projektoch s touto tematikou.

Aktivity popisované v tejto práci OPS umožňujú žiakom naplniť aj čiastkové kompetencie:

- opísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom,
- uviesť príklady prínosov finančnej zodpovednosti,
- uviesť rizika a strát spôsobených finančnou nezodpovednosťou,
- vedieť vyhľadávať informácie z rôznych zdrojov,
- poznať finančné inštitúcie vo svojom okolí.

ZÁVER

Dnešná doba ukazuje, aké dôležité je byť úspešný v oblasti financií. Finančne vzdelaný človek má svoj osud vo vlastných rukách. Finančne vzdelaným sa však človek nestane sám od seba. Z začať treba už v detstve, kde je dôležité poukázať na rozumné vynakladanie finančných zdrojov, bez ohľadu nato, aké sú veľké. Ak jedinec bude peniazom rozumieť, získa väčšiu kontrolu nad nimi, a tým aj kontrolu nad svojou finančnou budúcnosťou.

Úvery sa dnes stali úplne bežnou vecou, ale nad elimináciou rizika nesplácania, alebo nad finančným plánovaním a hospodárením už tak často nepremýšľame. Paradoxom je aj to, že využívame pôžičky, aby sme si mohli nakúpiť vianočné darčeky alebo iné rozmary, pretože nechceme zaostávať za ostatnými. Využívame lákavé ponuky rôznych finančných bankových aj nebankových inštitúcií a nevedomujeme si hrozbu tzv. dlhovej pasce. Je potrebné uvedomiť si možné riziká skôr, ako ich budeme musieť riešiť.

Zvlášť potrebné je zvyšovať finančnú gramotnosť u skupiny potenciálne ohrozených jedincov. Akýkoľvek malý pokrok je prínosom pre týchto žiakov. Aby sa dal pokrok dosiahnuť, je dôležité vytvárať optimálne podmienky pre vyučovací proces. Zložky vyučovacieho procesu musia zodpovedať reálnym učebným možnostiam žiakov. Zásada primeranosti pre žiakov so špecifickými problémami vyučovania je jednou z najdôležitejších zásad. Je regulátorom rozsahu a náročnosti vyučovania. Vo výučbe by sa nemalo pokračovať, ak si žiaci neosvojili predchádzajúce učivo.

Vo svojej práci som popísala svoje osobné pedagogické skúsenosti a predstavy o tom, ako finančnú gramotnosť zdokonaľovať u žiakov, ktorí majú problémy pri vzdelávaní.

Dôležité je žiakov dobre motivovať a zvoliť primerané formy práce. Aj za malý pokrok sú tieto deti veľmi vdáčne, preto vynaložená námaha nie je márna. Ako veľmi účinné sa ukázalo využitie kooperatívnej metódy. Žiaci na vyučovaní pracovali viac samostatne, ale v rámci svojej skupiny sa mohli úspešne realizovať, lebo boli členmi tímu. Súťaživosť medzi rovnocennými žiakmi ich posúva dopredu a prípadný neúspech nie je tak demotivujúci. Žiaci medzi sebou komunikovali, spolupracovali hodnotili a obhajovali výsledky svojej práce.

Predložená osvedčená pedagogická prax prináša aj návrh ako sa dá zapojiť interaktívnu tabuľu do práce tejto skupiny žiakov. OPS môže byť nápomocná aj pre vyučujúcich v bežnej triede ako forma samostatnej práce.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BERO, P. – BEROVÁ, Z. – POLÁCHOVÁ, L. Praktické financie 5. Bratislava: Orbis Pictus Itropolitana. 2010. ISBN 978-80-8120-036-6
2. Turek, I. 2008. Didaktika. Iura Edition. 2. vydanie. Bratislava. 2010. ISBN: 978-80-8078-322-8

Internetové zdroje

1. Národný štandard finančnej gramotnosti, verzia 1.0. Bratislava 2008. [online]. mpc-edu.sk, [cit. 6.3.2014] Dostupné na www: http://www.mpc-edu.sk/library/files/narodny_standard.pdf
2. Štátny vzdelávací program. Matematika. Príloha ISCED 2. Bratislava 2010. [online]. statpedu.sk, [cit. 6.3.2014] http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/2stzs/isced2/vzdelavacie_oblasti/matematika_isced2.pdf